

Голові разової спеціалізованої вченої ради
з розгляду та захисту дисертації
на здобуття ступеня доктора філософії
доктору політичних наук, професору,
в. о. декана факультету суспільних наук
і міжнародних відносин
Дніпровського національного університету
імені Олеся Гончара
Кривошеїну Віталію Володимировичу

ВІДГУК

**офіційного опонента – докторки наук із соціальних комунікацій,
професорки, завідувачки кафедри соціальних комунікацій та
інформаційної діяльності Запорізького національного університету
Березенко Віти Віталіївни
на дисертаційну роботу Демченка Дмитра Сергійовича «Блогосфера як
чинник медіатизації сучасного дискурсу політичних кампаній», подану
на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 06
«Журналістика» зі спеціальності 061 «Журналістика»**

Актуальність обраної теми.

Медіатизація пов'язана із технологічними змінами у масових комунікаціях, таких як поширення інтернету, цифровізація та соціальні мережі. Ці зміни не лише розширюють доступ до інформації, але й перетворюють способи, якими ми сприймаємо і взаємодіємо з нею, впливаючи на наше уявлення про суспільні процеси і структури.

Медіатизація означає створення нових медійних практик і взаємодій між різними учасниками суспільства. Цей процес сприяє виникненню нових соціальних ролей і форм самовираження, особливо через активність у соціальних мережах та блогосфері, що стають важливими політичними інструментами в сучасному світі.

Медіатизація впливає на структуру громадської думки і формування політичної культури. Вона змінює способи сприйняття та інтерпретації

інформації, сприяючи політичній соціалізації та залученню громадян до активної участі через нові комунікаційні форми.

Одним із основних чинників медіатизації у сучасному диджитальному просторі виступає блогосфера. Зараз блоги відіграють важливу роль як інструмент комунікації, інформації та впливу на громадську думку. Вони стали невід'ємною частиною медіапростору, надаючи можливість як індивідуальним авторам, так і організаціям висловлювати свої думки, ділитися знаннями та залучати широку аудиторію. У цьому есе розглядається роль блогів у сучасному суспільстві, їх вплив на комунікацію, освітні процеси, політику та економіку.

Блоги відіграють ключову роль у сучасній комунікації, створюючи нові канали для обміну інформацією та думками. Завдяки своїй доступності та простоті створення, блоги дозволяють людям з різних куточків світу взаємодіяти і спілкуватися між собою. Це сприяє формуванню глобальної спільноти, де кожен може висловити свою думку і бути почутим. Блоги стали платформою для обговорення важливих соціальних, політичних та економічних питань, що допомагає формувати громадську думку.

Значна роль блогів полягає у їх здатності впливати на суспільну свідомість і поведінку. Завдяки блогам громадяни можуть отримувати інформацію, яка відрізняється від офіційних джерел, що дозволяє їм формувати більш об'єктивні та критичні погляди на події та процеси, що відбуваються у світі. Блоги також сприяють підвищенню рівня поінформованості населення про різні аспекти суспільного життя, від політичних реформ до екологічних проблем. У кризових ситуаціях, таких як природні катастрофи або політичні конфлікти, блоги часто стають першоджерелом інформації та координації дій громадян.

Крім того, блоги можуть слугувати платформою для мобілізації та організації громадських рухів. Вони дозволяють активістам швидко розповсюджувати інформацію, залучати прихильників і координувати дії. Це

особливо важливо у контексті політичних кампаній та соціальних протестів, де блоги можуть виконувати роль альтернативних медіа, що протистоять офіційній пропаганді та цензурі. Таким чином, блоги не лише відображають громадську думку, але й активно впливають на її формування та розвиток, сприяючи демократичним процесам у суспільстві.

Політичні блоги стали важливим інструментом у сучасному політичному дискурсі. Вони дозволяють політичним діячам безпосередньо спілкуватися з громадянами, висловлювати свої позиції та отримувати зворотний зв'язок. Блоги також слугують платформою для аналізу та критики політичних рішень, що сприяє підвищенню прозорості та підзвітності влади. У контексті громадянського активізму блоги стають засобом мобілізації громадськості, поширення інформації про суспільно важливі події та організації протестних рухів.

Політичні кампанії в сучасній Україні характеризуються складністю та багатогранністю, об'єднуючи різних учасників і теми. Блогосфера, руйнуючи бар'єри дистанції, створює новий інтегрований простір для суспільних значень в режимі реального часу. Аналіз соціально-політичних блогів важливий для розуміння інституційної приналежності блогерів, їхнього соціокультурного контексту та впливу на суспільний розвиток.

Під час російсько-української війни медіатизація політичної діяльності набуває особливої важливості, перетворюючи приватні аспекти життя на суспільні теми в медіапросторі. Це вимагає активної протидії ворожій пропаганді та мінімізації негативних наслідків інформаційних атак. Блогосфера є ключовим інструментом для зміцнення суспільної єдності та підтримки демократичного вираження і самоорганізації.

Дослідження ролі блогосфери у просуванні українських патріотичних меседжів під час політичних кампаній є необхідним. Такі кампанії об'єднують зусилля громадян і спільнот у суспільному дискурсі, сприяючи появі нових активних суб'єктів у блогосфері.

Розвиток волонтерського руху значно підвищує рівень поінформованості громадян, а також їхню соціально-комунікаційну та політичну активність. Отже, дослідження тематики соціальних комунікацій є надзвичайно актуальним як для наукових підходів, так і для суспільно-політичного розвитку України.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Демченко Дмитро Сергійович грамотно обґрунтовує переважну більшість висновків і наукових результатів дисертаційного дослідження. Дисертант користується широкою теоретичною базою, історичними явищами й трендами та логічно й послідовно слугують ними для викладення власних суджень.

У роботі пропонується широка теоретична база, що стосується соціальної комунікації, взаємодії влади, еліт та засобів масової комунікації, а також трансформація цих відносин під впливом часу, соціально-політичних подій та розвитком нових технологій.

Автор систематично формулює наукові положення, висновки та рекомендації, користуючись високоякісними джерелами і відповідно до вимог сучасної наукової методології.

Методологічна основа дослідження є комплексною та охоплює компаративний аналіз та інституційно-акторну перспективу. Увага в роботі приділяється вивченню системності інституційної структури блогосфери та медіапроявів блогінгу, а також детальному порівнянню політичних кампаній з урахуванням їхнього дискурсу. Загалом обрані інструменти дозволяють вирішити поставлені завдання, а також забезпечити точний аналіз і формування точних суджень та висновків.

Мета і завдання дисертаційного дослідження полягають у встановленні особливостей сучасної блогосфери як чинника медіатизації дискурсу політичних кампаній. Об'єктом роботи виступає інноваційна

структура сучасного інформаційного поля, а предметом, власне, особливості блогосфери як чинника медіатизації сучасного дискурсу політичних кампаній.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів.

Демченко Д.С. продемонстрував високу якість і актуальність власного дослідження. Дослідник проявив себе як незалежний науковець, що здатен проводити складний аналіз і надавати точні результати. Одним з важливих підсумків роботи, як зазначає автор, є уточнення й поглиблення наукового пошуку особливостей медіатизації. Автор робить екскурс у розвиток цього процесу та факторів, що на нього впливали, та пропонує власний, сучасний, погляд на його чинний етап, пропонуючи поняття «тотальна медіатизація».

Визначення сучасного етапу медіатизації є одним із центральних в роботі. Автор, описуючи ним феномен, коли всі учасники комунікації стають її безпосередніми акторами та генераторами інформації, зображає ключовий вплив на сучасний дискурс саме блогосфери.

В цьому контексті дослідження блогосфери — від перших блогів до складної багат шарової структури — надає розуміння того, як формується, трансформуюється та еволюціонує сучасний політичний дискурс. На прикладі «волонтерських» та «активістських» блогів дисертант представляє структурні особливості блогосфери, а також її перетворювальні параметри.

Окрему частину дослідження відведено виявленню ключових структуротворчих елементів сучасного дискурсу політичних кампаній. Автор пропонує розглядати цю систему з точки зору функціональних ролей блогінг-акторів, виділяючи генераторів базових настанов та принципів політичних кампаній, акторів підтримки, що утримують увагу і фокус серед аудиторії до наявних концептів, а також творців норм, які відповідають за стиль подання інформації.

Один з аспектів дослідження стосується громадянської блогінг-активності в умовах протистояння з російською агресією. Аналізуючи

особливості цієї тематичної блогосфери автор робить висновок про її ключову роль у відстоюванні національних інтересів.

Дисертант на прикладі порівняння блогосферних структур демонструє зміни в наповненні, власне, блогосфер під впливом таких зовнішніх чинників як збройна агресія, а також наводить динаміку трансформації сукупності блогів в єдину концептоційну систему.

Водночас у дисертації пропонується дослідження настанов аудиторії, їхніх ціннісних орієнтацій та переконань. Аналіз типу аудиторії дозволяє визначити потреби та ресурси, що потрібні для взаємодії з кожною з них. А вивчення попередніх реакцій аудиторій на подібні кампанії є важливим для ефективного профайлінгу та впровадження нових концептів через креативність.

Демченко Д.С. також розглядає волонтерський блог-активізм, який базується на впевненості в успіху та суспільній значущості. Дискурсивне концептуальне поле кампанії формується в блогосфері, створюючи медійну екосистему з постійною аудиторією. Проте існує ризик "ехобульбашки", коли цінності та меседжі кампанії не виходять за межі симпатиків.

Крім того, у контексті російсько-української війни автор розглядає профілювання аудиторій як організований та експертний процес. А наступний етап, підкреслює, передбачає планування цілеспрямованих кризових кампаній для утримання та підживлення аудиторії, що є критично важливим для ефективної комунікації та підтримки національної стійкості.

Практичне значення роботи і впровадження її результатів.

Дослідження Демченка Д.С. має значення як у теоретичному, так і у практичному плані. Зокрема, дисертант поглиблює розуміння процесу медіатизації в контексті впливу блогосфери на політичний дискурс. Крім того, дисертація може слугувати корисним матеріалом для публічних діячів, співробітників пресслужб та інших спеціалістів галузі.

Оцінка змісту дисертації. Робота, представлена до захисту, є завершеним і самостійним дослідженням на актуальну тему. Автор визначив мету і завдання дослідження правильно, логічно пов'язавши їх з об'єктом і предметом вивчення. Виклад матеріалу у дисертації є послідовним і логічним, що свідчить про високий науковий рівень роботи.

Дисертаційне дослідження висвітлено в 3 статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України, а також у 3 тезах доповідей у матеріалах наукових конференцій.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Попри загальне позитивне враження від дисертації, необхідно підкреслити суттєві недоліки та окремі положення і проблеми, які можуть стати предметом глибокої дискусії:

1. Унормувати та краще представити структуру теоретичної бази дисертації. Для досліджень, які базуються на значному теоретичному доробку та ставлять на меті представити різні погляди на явища та процеси та, виходячи з цього, запропонувати власні спостереження й знахідки, важливо точно та усвідомлено працювати з термінами та дефініціями, що вже існують. Дисертант пропонує широке опрацювання теоретичної бази на заявлену тему. Водночас роботі не вистачає чіткого й місцями послідовного використання термінів та визначень для більш логічного викладення матеріалу. Окрім того, певні частини дисертації, зокрема, й низка міркувань та спостережень, потребують більш розширеного теоретичного аналізу. Зокрема, логічним видається надати додаткові аргументи та приклади здатності блогосфери здійснювати вплив на процес медіатизації — не тільки в українському контексті, але й світовому.

2. Розширити емпіричну базу дослідження. Дисертант пропонує широку та детальну основу власного дослідження, а також демонструє результати, які отримав. Водночас предметом аналізу є блогосфера як система, структура окремих блогів, тематичне спрямування — волонтерство,

політичний активізм — динаміка кількості підписників, а також результати суспільної підтримки тієї чи іншої політичної фігури або сили. Результати дослідження були б більш повними, якби демонстрували конкретну залежність процесу медіатизації від поширення блогів із відповідними прикладами.

3. Враховуючи пункт вище, видається логічним провести додаткове дослідження щодо впливу блогосфери на медіатизацію політичного дискурсу. Зокрема, взяти за основу вузький предмет дослідження — наприклад, конкретний блог та його вплив на медіатизацію. У такий спосіб дисертант зміг би якомога широко представити результати власного дослідження й запропонувати більш розгорнутий висновок щодо своїх знахідок.

Подані зауваження жодним чином не впливають на високу оцінку дослідження, оскільки мають лише уточнюючий характер і спрямовані на його подальше вдосконалення та підтримку наукової діяльності автора. Ба більше, ці рекомендації можуть стати основою для нових наукових пошуків.

Враховуючи це, слід наголосити, що дисертація Демченка Дмитра Сергійовича є надзвичайно важливим внеском у відповідні наукові галузі. Автор однозначно заслуговує на найвищу оцінку та рекомендацію до захисту, адже його дослідження не лише демонструє високий рівень наукової кваліфікації та професійної майстерності, але й робить винятковий внесок у розвиток журналістики.

Враховуючи вищезазначене, дисертаційна робота Демченка Дмитра Сергійовича «Блогосфера як чинник медіатизації сучасного дискурсу політичних кампаній» являє собою цілісне та повноцінне наукове дослідження, яке відповідає вимогам, установленим для присвоєння наукового ступеня доктора філософії відповідно до «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження

ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року (Зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 341 від 21.03.2022 та № 502 від 19.05.2023). Підтримую присвоєння Демченку Д.С. наукового ступеня доктора філософії у галузі журналістики за спеціальністю 061 «Журналістика».

18. 07. 2024 року

Офіційний опонент:

докторка наук із соціальних комунікацій,
професорка,
завідувачка кафедри соціальних
комунікацій та інформаційної діяльності
Запорізького національного університету

Віта БЕРЕЗЕНКО

Віта Віта Березенко завб'язую

ВЧЕНИЙ СЕКРЕТАР
Запорізький національний
університет

О.А. Троцько